

Abdimital Kamalov

(1940)

Abdimital Kamalov, 1940 yılında Oş ili Nookat ilçesine bağlı Kökbel köyünde doğdu. 1959 yılında liseyi, 1964 yılında Kırgız Devlet Üniversitesi Filoloji Fakültesini bitirdi. 1961 yılından itibaren eser yazmaya başladı. "Darman (Derman)" adlı ilk hikaye kitabı 1972 yılında yayımlandı. O, Özbekçe ve Rusça'dan Kırgız-

ca'ya eserler de çevirdi. 1981 yılından beri Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

"Bakıt seresi (Mutluluk Çadırı)" (1973); "Azirettin Közdör (Aziret'in Gözleri)" (1979); "Köñül (Gönül)" (1982); "Beşik İrı (Ninni)" 1987).

Hikaye

KÖNÜL / GÖNÜL

Tış kıyımçen togolonup catkan cayınan köñülsüz kozgoldu da öydö bolup, kündün ebak çaçırıp kalğanın sezdi. Meyman üyünö çıgıp, al pardanın bir tarabın katuu silkip açtı. Kündö ordunan turganda casualçu işin bugün da ireti menen baştap atıp, uşintkenine kayra özünö kıcırı taşıp ketti... Orto boylu, tolmoç denesi tünü boyu izaga çıyratılıp çıkkansıp, açuu keke uugup alganday ele.

Kol uçunan silkip taştaganda "şar-rak" etken ün bölmö içine cañırıp, parda bir cañsıl bolup catıp kaldı. Anın açılğan tarabınan carık menen carışa kirip, bölmönün içindegi küñürt karañlılıktı kandadır aydap saldı. Apiza uşundan kızganganday pardanın ekinçi kanatın açuudan korkup, aga köñülü daabay, zaarkana başladı. Küyöösü menen bolgon tünkü mamilesin estep, tutalanıp, andan cabır tartkan özün tabalaganday kalçıldap ketti...

Sırtta adadtagı körünüş öküm sürüp catkan: kündögünön ayırması - mañdaykı baldar bakçanın burçundagı çakan köçödön biröo üy emerekerin maşinege cüktöp, başka şaarga köçüp catkan. Törtünçü kabatın balkon cakki ayneginen uşulardı köz eleginen ötkörüp turgan Apiza öz köyü menen alek bolup, bul körünüşü boolgolop, bölüp körö albadı. Antkeni, Apizanın dilindegi kaygı taşkınnın payda bolgon kökçü, bötöndükünön küçtüü ele...

- Ketem! Emi ketpesem bolboyt! - Türülgön pardanı mıçıga karmap, seleyip sırttı tiktep, kaktan kalıbında uşintti.

Çanağına ısıq çaş tolgon bakırakay köz pardanın cogorku güülü büktölgön cagın ayanıçtuu karap catkanında mölt-mölt ete tirsiygen kökürögünö kuladı.

...Al uşul pardanı satıp alğan kündü estedi. Özünçö mayramga tete kündör bolucu al kündör. Eköo canaşa baskanda köçö tolup, bulardı körgöndör "kıntıksız cubaylar" eken dep caydarı karap, uzatıp kalışçu. Bular çok bolso ele köçödö eköönün ordu cohtolup turgansıp, arki-terki şaşılıp baratkandardın arasınan özgöçö körünüş, şaraktaşıp ne bir kumarлуу, çeksiz bir Kızık şarpasında cüz sılap turgan.

- Güldüüsün!

- Gülsüz güldüüsün!

- Güldüüsün!

... Apiza küyöösünün oozuna tatına alakanı menen kalkalay kalıp, akırı eköönün teñ köñüldöğü tüstö kubulcugan parda satılıp alıngan. Oşo kezde moda katarı esep telgen German ilgiçin izdep taap, cañı üyünün eki

Elbisesiyle yuvarlanmakta olan yerinden isteksizce kıpırdadı ve başını kaldırarak güneşin çoktan ışıklarını yaymış olduğunu fark etti. Misafir odasına gitti, o perdenin bir tarafından tutarak sertçe silkti. Her gün yaptığı rutin işlere bugün de kalkar kalmaz başladı, ama bunu yaptığına kendi kendine sinirlendi. Orta boylu, dolgun vücudu gece boyu öfkeyle yoğrulmuş çikmiş gibi, ağır bir öç alma duygusuna kapılmıştı.

Elinin ucuyla silkince "şap" diye çıkan ses evin içinde yankılandı, perde bir yana çekildi. Onun açılan tarafından ışık hızla içeri girdi ve odanın içindeki koyu karanlığı sürdü. Apiza bundan kıskanmış gibi perdenin diğerini açmaktan çekindi, gönülü varmadı, nefret etmeye başladı. Kocasını ile akşam yaşadıklarını hatırlayıp, sinirlendi, onun kendine ettiği zorbalığı sanki onaylar gibi tir tir titredi.

Dışarıda her zamanki görüntü hüküm sürmekteydi. Farkı karşıdaki çocuk parkının kenarındaki küçük sokaktan birisi eşyalarını arabaya yükleyip, başka şehre göçmekteydi. Dördüncü katın balkon tarafındaki penceresinden bunları göz eleğinden geçirmekte olan Apiza, kendi işiyle meşgul olup, bu görünüşü tam olarak çözemedi. Çünkü Apiza yüreğindeki keder taşkınnın ortaya çıkan göçük, başkalarınınkinden daha güçlüydü...

- Gideceğim! Artık gitmezsem olmaz! - Çekili perdeyi sıkıca kavrayıp, hareketsizce dışarıya bakarak, durduğu halde böyle dedi.

Göz çukurlarına sıcak yaş dolan deve gözü, perdenin yukarı taraftaki güllü altta kalan tarafına hüznülü bir şekilde bakarken damla damla kabarık göğüslerine düştü.

O bu perdeyi satın aldıkları günü hatırladı. Özel bayram günlerine eşdeğer günlerdi o günler. İkisi yana yürüdüklerinde sokak dolar, bunları görenler "kusursuz çifitler" diye tebessümle bakarak uğurlarlardı. Bunlar olmayınca sokakta ikisinin yeri boş kalmış gibi, aceleyle bir tarafa koşuşturanların arasında farklı görünür; şen şakrak, ne kadar ihtiraslı sınırsız bir mutluluk yüzünü okşardı.

- Güllü olanını!

- Gülsüz, güllü olanını.

- Güllüsünü!

Apiza kocasının ağzını tatlı avuç içiyle kapatıverip, sonunda ikisinin gönülündeki renkte parlayan perde satın alınmıştı. O zamanlar artık moda haline gelmiş Alman perdeliği arayıp bulmuşlar ve yeni evinin iki odasının

bölmösünün aynekerine parda tağışıp, bul olcolor üçün biri-birin kuttuktaşıp, "ak coltoy" buyum üçün caksı sanalaş dostoru menen tost kötörüşkön. Kısacası, bul parda bulardın üy emerekerinin töl başı buyumu tabılıgı köñülgö tolgon mülkü ele. Andan beri kaç parda almasıdırıldı, kaçaları köñülgö cakupay, bir az tutulğandan kiyin ilgiçten şıyrılıp, başka buyum iretinde koldonulup ketti, a munusu dağı ele, boor etten, köñül degdöösünön bütkönsüp, cuulup, kayra ilinip oşo murunku kubulcugan öñünön, cazbay oşol çırayında kulpurup, ilgiçten tüşpöy kastarlanıp kelatat!

Tolup-taşıp buulugup turgan Apiza eger uşul buyumu buyum emey, söz ugaar can bolso, tökpöy-çaçpay, keçkurunku okuyanı aytıp bereer ele.

Al birden sanap küyöösü mas bolup kelgendeği kılık-coruktarin estey berdi. Alardın ar biri emi murda baykalbagan canga batkan uşunday bir til menen aytıp bere algıs capandı, intimaktuu üy-bülönün tabiyatına şaykeş kelbegen cekşürdüğü menen estegende üç köçkön curtıy köñüldü kaltırarlık sezilip, Apiza kıynalıp ketti.

- Erkekter içpey cürö alçu bele? - Kartmak ayaldardın astırtan naalıp aytkan bul sözdörün Apiza eröön-törön körböy, kayra çaşoonun duuldagan caraşığında kabul algan. "İçpegen erkek erkeki!" degen biröölördün biröñçöy sözü orundu sezilgen. Al küyöösünün asta-sekin içkilikke kumarı artıp olurganın ayrıy albay, köndüm iştey mamile kılıp keldi. Köz aldında öşüp cetilgen kunarsız daraktay anın içkilikke bolgon ışkısı eköönün aldında, eköönün ortosunda böğöt boldu da kaldı. Emi özü körüp bilip cetiltken al daraktı aralap taştöogo kudureti cetmek emes, kayra özün mertintip olтурat...

Baarı köz aldınan camırap ötüp cattı...

Mından üç-tört cıl murda küyöösü içip kelip çatak salıp, üy-için kökkö sapırıp kirdi. Çınında emne casap, emne süylöp catkanın özü ayrıy bilbeyt boluçu. Apiza çemodandarın kötörüp ketip catkanın, çin ele bul özünün "erdiginen" payda bolgonun anı tamtañdap kuup cetkende gana añdaganday boldu. Cürögü camandıktan şuu ete kozgolup, camandıktın epkininen esi eñgi-deñgilenip, Apızanı 1.kabatka tüşüp bara catkan cerinen karmap kaldı. Tün bir ubak boluçu. Al bulkunup, adata aytpagan sözdördü aytıp, cönöy berdi.

- Koyo ber meni, men üçün caralğan tozok! Aldımdı tospoy koy ber! - Kalçıldap, uşunçalık tez süylögünönön caak eti tüyülüp işteri kıcırap ketkendeıy boldu.

- Ooba, tozok... tozokmun! - dedi küyöösü emi bardıktı moynuna alganday, basırılıp, - sensiz turmuşum tozok! Bilesiñbi, çin aytasıñ go... - ıktıtıp, özünö baş berbegendeıy bulduruktan tilin somdodu.

Dabaası tabılbagansıgan turmuşuna moyun sunup, uşuga kırıpter bolgonuna namısına kelip, küçün köz çaşına çıgardı. Mas neme anın oñoyluk menen kaytpasın bildibi ce azdap esine keldibi, aytor, özü da bışaktap ıylap kirdi. Al az kelgensip, Apızanın köz çaşın özünkünö, a özünün köz çaşın tigininkine söömöyünün uçuna ayar ilintip, sıypap koydu.

- Kaytabız, cür üygö!

Küyöösünün ölörmandıktan, casagan bul kılıgına al kütüüsüzdön külüp ciberdi...

- Tozoksun, dabaasız tozoksun! - Al ıylap aytıp külüp, külüp catıp ıylap kayra kaytkan. Kiyin köpkö çeyin aytıp, külüp cürdü.

pencerelerine perde takmışlardı. Bu ganimetleri için birbirlerini tebrik etmişler; "hayırlı" eşyalar için sevgili dostları ile birlikte kadeh kaldırmışlardı. Kısaca, bu perde bunların ev eşyalarının en eşsizi, gönüllerini dolduran varlığıydı. Ondan sonra nice perdeler değiştirildi, niceleri beğenilmeyip, biraz kullanıldıktan sonra indirilerek, sıradan eşyalar gibi kullanıldılar; bu ise hala kendinden bir parça, gönlünün derinliklerinden bitmiş gibi, yıkanıp, tekrar takılıp o eski parlıtısından hiçbir şey kaybetmeden asılı duruyor!

İyice dolmuş olan Apiza eğer bu eşya, eşya değil de kendini dinleyecek bir canlı olsaydı, abartmadan akşam yaşadığı olayı ayrıntılarıyla anlatırdı.

O birden düşünceli bir şekilde kocasının sarhoş gelerek yaptıklarını hatırladı. Bunların her biri şimdi, önceden fark edilmeyen ya da önemsenmeyen cana tak eden anlatılması güç vahşiliği, huzurlu ailenin tabiatına uygun olmayan bencilliği ile hatırladığında, üç defa göç etmiş yurt gibi artık gönlünün soğuduğunu hissetti ve Apiza acı çekti.

- Erkekler içmeden edebilirler mi? - Yaşlıca kadınların önceden serzenişte bulunarak söyledikleri bu sözlere Apiza kayıtsız kalmış aksine hayatın hızlı yarışa gibi kabul etmişti. "İçmeyen erkek, erkek mi!" diyen birilerinin düşüncesizce sözü daha mantıklı gelmişti ona. O kocasının yavaş yavaş içkiye bağımlı hale geldiğini fark edemedi, olağan bir şeymiş gibi davranmaya devam etti. Gözlerinin önünde büyüyen biçimsiz ağaç gibi onun içkiye olan düşkünlüğü ikisinin önünde, ikisinin ortasında engel oldu kaldı. Şimdi gözlerinin önünde büyüyen bu ağacı kesmeye gücü yetecek gibi değildi, yinede kendi kendine hayıflanıyordu.

Her şey gözlerinin önünden film şeridi gibi geçiyordu...

Bundan üç dört yıl önce eşi içkili olarak gelmiş, kavga çıkartmış, evini içini darmadağın etmişti. Aslında ne yaptığının ve ne söylediğinin farkında bile değildi. Apiza'nın çantalarını alıp gittiğini, bunun da kendi "yiğitliğinden" kaynaklandığını onun peşinden düşe kalka koşup yetiştiği zaman anlamış gibiydi. Yüreği kötülükten birden depreşip, kötülüğün rüzgârıyla aklı gidip gelip, Apiza'yı birinci kata inerken yakaladı. Gecenin bir vaktiydi. O sertçe ellerinden kurtularak, aslında hiç söylemediği sözleri söyleyerek yürümeye devam etti.

- Bırak beni, benim için yaratılmış cehennem! Yolunu kesmeden bırak! - Tir tir titreyerek, bu kadar hızlı konuştuğundan çene etleri sertleşti, dişleri gıcırdaya gibi oldu.

- Evet, cehennem... Cehennemim! - dedi kocası, artık her şeyi kabul etmiş gibi, ezilerek. - Sensiz hayatım cehennem! Biliyor musun, gerçeği söyledin. - hıçkırarak, hâkim olamadığı diliyle geveleyerek konuştu.

Çaresi bulunmayacakmış gibi görünen hayatına boyun eğip buna tutulduğuna pişman olarak, gücünü göz yaşından çıkardı. Sarhoş adam onun kolaylıkla geri dönmeyeceğini anladı mı yoksa biraz kendine mi geldi, kısaca kendisi de hıçkırarak ağlamaya başladı. Bu da yetmiyormuş gibi Apiza'nın göz yaşlarının kendisinininkine, kendi göz yaşını diğerinininkine işaret parmağının ucuna dikkatlice alıp, sıvazladı.

- Döneceğiz, yürü eve!

Kocasının her şeyi göze alarak yaptığı bu harekete o beklenmedik bir şekilde gülüverdi...

- Cehennemsin, devasız cehennemsin! - O ağlarken gülüp, gülerken ağlayarak tekrar geri dönmüştü. Sonraları birçok kez bundan bahsetti ve güldü.

Azır oşonu oylop, köñülçöörtük kılğanı için özün cektey ketti. Çındığında anısı içip mas bolgonun oşol kündön baştap küçötkön sıyaktuu boldu. Al keçirgenin koybodı. Kün ayga, ay cılga al emi cıdar ömürgö ulanıp, alar turmuş keçire berişi.

- Keçir meni, söz berem! - deçü küyöösü mas bolgondun, çekilik iş casagandın ertesinde.

- Kañça iret keçirem, aytsañ Kuday calgagır, kañça iret keçirem!

- Sokur tayagın bir cogotot turbaybı. Apiza, tüşünösüñ go... Koruldap ötünöt al.

- Senin sokuruñ kañça cogotot akır! Senin oozuñ oozbu, ce...

- Menin sözdörüm menen al aytkandarıñdın emne tiyeşesi bar, Kuday calgagır, söz oynotposoñ!

Oşondon kiyn küyöösünün küñöösün keçirip, eköo kayradan er-ayaldın kuunak turmuşun baştagan. Törkü üyündö anısı tüşüktüü çiyemesi menen alektenip, Apiza kuhnyada tañdayda kalarlık daamduu tamaktardın kamın körçü. Ayrım uçurda çakıruu bileti menen koykoyo basışıp, şaardagı közgö basaar drama teatrında cürüüçü cañı spektatldın premyerasına barışçu. Mınday kezderi Apiza küyöösünö murdagıdan başkaça karap, negedir bir kulakka uğumsuz ırdın kayrığının dabışın kulagınan cogotup cibergensip cadırıp, al baarı bir kaysı bir küñü kütüüsüz kelip alıp, murdagıdan beter mazesin alarday cüröksüp cürüüçü.

Kantken menen Apiza küyöösünün kesibine tımızın sıymıktanaar ele. Eger uşul şaarda eñ talanttuu arhitektorlor üçöo bolso, oşol üçöönün biröo anın küyöösü boluçı. Eger içimdikti oozuna albay, takay işi menen alektenip cürgön bolso, eki-üç cıldı uzatpay, talanttuu arhitektor katarı taanılıp, küyöösün eköönün başına bak konup kalaarday sezilçü. Anda al kerbezdenip, betinin otunday nazik celpigiçti koomay karmap, bir tekeberdene but taştap, "Men Cumanıyazdın arhitektorluk dañkın kız kezimde ele taanıp bilgem" - degendi ara-çolodo atıyp kalmak. Kayda, kaykıp uçup kelip, salam berçü al cıldar... iç küptüüsün içinen çıgarbay, tilin tişine basıp, çıdap kelbedibi. "Sargara cortsoñ, kızara börtösüñ" degendi meder tutup, küyöösünün zil cutkurgan cıldarı menen alışıp kelbedibi baykuş Apiza...

Anan kalsa Cumanıyaz Şerbotoyevdin ayalın kuunak kılıp, alaksıtıp cürçü çolok kuuduldugu bar ele. İçkendin ertesi calanıpcuktanıp, çende cok açküsöndönüp, ayalı koygontamaktardı şalpıldatıp cey berçü. Oozu boşop-boşoboy, keçeegi körgöndörün çeten ayta baştaçu. Ayalina cakan sebebi - al keki kıydı kişilerçilep özün sıpattabay, kayra mastıktan ketirgen ittikterin da çaşırbay aytçu. Arttisttenip, oşol körünüştördü tuurap, Kızık añgemelep berçü. Tilge çorkok bolgonu menen ayrım oylordu ayta bilçü. Anın başkalarından ayırmalangan kaşkaygan özgöçölügü uşunday boluçı, al öz betinçe suluu oylordu oyloy bilip, keede oşol oy-kıyaldarı menen alışıp, özünçö oşonu tigil ce bul kırınan elestetip, közdörün Cuma kıyaldanıp, oşogo tamşanıp çaşay turgan. Çiymelerinde mınday suluu oylorunun köbü ali orun ala elek. Çımında Cumanıyaz Şerbotoyev turmuşta köp utuşardan kuru kalıp kelatat. Bul köz karaşta anı eki nesre alaksıtıp keldi. Dañkka ölö-tala umtulbagandugu, epsiz şalturuktugu körünöo da kömö da belge teep cürdü.

Şimdi bunları düşünerek, alçak gönüllülük ettiği için kendi kendine kızdı. Aslında kocası o günden sonra içmeye daha fazla kendini kaptırmış gibiydi. Günler aya, aylar yıla, şimdi ise yıllar ömre ulanıp, onlar yaşmaya devam ettiler.

- Affet beni, söz veriyorum! - derdi kocası sarhoş olduğu, kötü şeyler yaptığıın ertesi.

- Kaç kere affedeceğim, söylesene, Allah ıslah edesice, kaç defa affedeceğim.

- Kör değneğini bir defa kaybedermiş. Apiza, anlıyorsun ya... Hırıldayarak.

- Senin körün kaç defa kaybedecek nihayetinde! Senin ağzın ağız mı yoksa...

- Benim sözlerimle o söylediklerinin ne alakası var, Allah ıslah edesice, lafi başka tarafa çekme!

Ondan sonra kocasının suçunu affedip, ikisi yeniden mutlu aile hayatına başlamışlardı. En arkadaki odasında eşi mimari çizimleriyle uğraşırken Apiza mutfakta tadı damakta kalacak yemekler yapmakla meşguldü. Bazen davetiye bileti ile birlikte yürüyerek şehirdeki göze görünür Dram Tiyatrosunda sergilenen yeni oyunun ön gösterimine giderlerdi. Böyle zamanlarda Apiza kocasına başka bir gözle bakar, nedense duyulmayan bir şarkının nakaratının sesini kulağı yitirmiş gibi cadırıp, onun hangi gün beklenmedik bir şekilde gelip, eskisinden daha beter tadını kaçıracağı gibi yüreği ürperirdi.

Yine de Apiza kocasının mesleğiyle içten içe gururlanırdı. Eğer bu şehirde yetenekli mimar üç tane ise bu üç kişiden biri onun kocasıydı. Eğer içkiyi ağzına almıyıp sadece mesleği ile uğraşmış olsaydı, iki üç yıl geçmeden yetenekli mimarlar arasına girer ve kocası ile ikisinin başına talih kuşu konar sanıyordu. O zaman mağrur bir şekilde, yanaklarının ateş gibi nazik yelpazeyi eline alıp, gururla ayaküstüne ayak atarak; "Ben Cumanıyaz'ın mimarlık namını daha genç kızken duymuştum" diye yeri gelince söyleyebilecekti. Nerde uçarak gelip merhaba diyen o yıllar... İçindekileri hiç açığa çıkarmadan, içine atarak, dişini sıkarak bugüne kadar dayanmadı mı? "Sabreden derviş, muradına ermiş" deyimini mesnet tutup, kocasının kan kusturduğu yıllarla mücadele ede gelmedi mi zavallı Apiza...

Bir de Cumanıyaz Şerbotoyev'in eşini neşelendiren, oyalayan az buçuk komedyenliği de vardı. İçtiğinin ertesi yalanır, yutkunur, felaket açmış gibi eşinin önüne bıraktığı yemekleri şapırdatarak yedi. Ağzı boşalır boşalmaz dün gördüklerini bir ucundan söylemeye başlardı. Eşinin onu beğenmesinin sebebi; uyanık geçiren kimileri gibi kendini övmez aksine sarhoşken yaptıklarını da inkâr etmeden söylerdi. Artist gibi sarhoş olduğu zamanki halini taklit ederi eğlenceli bir şekilde anlatırdı. Her ne kadar konuşmayı beceremese de bazı düşüncelerini dile getirebiliyordu. Onun başkalarından farklı buydu, o kendi halinde güzel hayaller kurabiliyor, bazen bu hayalleri ile uğraşır; o hayalini her bir taraftan gözlerinin önüne getirir; onunla yaşardı. Çizimlerinde böyle güzel hayallerinin birçoğu daha yer almamıştı. Gerçekten de Cumanıyaz Şerbotoyev hayatta kazanabileceği birçok zaferden mahrum kalıyordu. Bunun iki sebebi vardı. Şan şöhrete düşkün olmayışı, avanaklığı her halükarda engel oluyordu.